

The analysis of the sites of higher education institutions in Ukraine and Poland indicated changes in the student's position. Replacement of the educational direction of work with a student in the institution of higher education of the Republic of Poland and, in part, Ukraine into a "socializing direction" indicates democratization of management processes with strengthening of the student's subjective position, thus initiating corresponding changes its structure.

Perspective direction for further research can be comparative studies on development of organizational structures of higher education institutions in the context of democratic changes in society.

Key words: *higher education institution, organizational structure, socialization, student, democratization.*

УДК 378.147

Сергій Петренко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-3089-6499

Людмила Петренко

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0001-5333-5324
DOI 10.24139/2312-5993/2018.07/208-218

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

У статті з'ясовано теоретичні засади формування професійної компетентності майбутніх учителів математики. Проаналізовано тлумачення понять «компетентність», «професійна компетентність майбутнього вчителя», «професійна компетентність майбутнього вчителя математики». Визначено основні напрями формування професійної компетентності вчителя математики. Окреслено умови формування професійної компетентності вчителів математики. Виокремлено й охарактеризовано складові професійної компетентності майбутніх учителів математики. Доведено, що професійна компетентність учителя математики являє собою як певний рівень підготовленості з математики, володіння психолого-педагогічними і методичними знаннями й уміннями, так і наявність відповідних особистісних якостей.

Ключові слова: *компетентність, професійна компетентність майбутнього вчителя, професійна компетентність майбутнього вчителя математики, формування професійної компетентності майбутнього вчителя математики.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства в умовах глобальних суспільних зрушень, які мають систематичний, швидкий, здебільшого незворотний характер, найбільш відповідальною є роль освіти. Саме освіта є тим соціальним інститутом, через який проходить кожна людина. Відповідно, учитель займає одне з провідних місць у формуванні особистості, громадянина держави. А відтак, у зв'язку

із входженням України в європейський та світовий соціокультурний простір виникла нагальна потреба у зміні системи підготовки вчителів. Так, ідеться про необхідність формування професійної компетентності майбутніх учителів, зокрема вчителів математики.

Актуалізація проблеми формування професійної компетентності майбутніх учителів математики мотивується необхідністю з'ясування низки протиріч, а саме:

- між потребами суспільства в компетентних учителях математики, які володіють сучасними методами та технологіями навчання, та реальним станом сформованості професійної компетентності майбутніх учителів математики в педагогічних закладах вищої освіти;

- між усвідомленням важливості формування професійної компетентності майбутніх учителів математики у процесі фахової підготовки та недостатнім теоретичним обґрунтуванням цього процесу;

- між необхідністю розвитку й удосконалення змісту математичних дисциплін з урахуванням швидкоплинних процесів, що відбуваються в суспільстві, та недостатньою адаптацією освітніх програм підготовки фахівців.

Із усуненням цих суперечностей пов'язана можливість здійснення ефективного формування професійної компетентності майбутніх учителів математики.

Аналіз актуальних досліджень. У результаті аналізу психолого-педагогічної літератури з досліджуваної проблеми можемо стверджувати, що проблема якості професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців – одна з найважливіших у галузі теорії та методики професійної освіти. Цій проблемі присвячені дослідження С. Архангельського, О. Дубасенюк, І. Зязюна, Н. Кузьміної, М. Левківського, Н. Ничкало, С. Сисоєвої, В. Сластьоніна та інших.

Окремі аспекти вивчення особливостей та визначення сутності професійної підготовки вчителів стали предметом дослідження О. Абдулліної, яка концептуально обґрунтувала дану проблему та наголосила на тому, що професійна підготовка майбутніх учителів має бути спрямована на озброєння їх глибокими і всебічними знаннями та вміннями зі своєї спеціальності, знаннями змісту й методів науки, а так само практичними вміннями (Абдулліна, 1990, с. 24).

На необхідності формування у студентів теоретичних знань в обсязі «достатньому й необхідному для того, щоб випускник педагогічного ЗВО у результаті їх засвоєння міг будувати власну професійну діяльність на високому науково-педагогічному рівні та самостійно вивчати, описувати й пояснювати реальні педагогічні явища, ухвалювати обґрунтовані професійні рішення, а також самостійно добувати науково-педагогічні знання, вміло та швидко орієнтуватися в потоці інформації, що надходить» (Педагогика, 1997, с. 66).

У сучасних наукових розвідках проблема особистості педагога як суб'єкта педагогічної діяльності, компетентного та здатного до саморозвитку, займає одне з провідних місць у дослідженнях учених. Розвитку професійно-педагогічної компетентності присвятили свої праці такі науковці, як: В. Адольф, Н. Бібік, Л. Ващенко, І. Зімня, І. Ісаєв, Н. Кузьміна, А. Маркова, О. Овчарук, О. Пометун, С. Раков, О. Савченко та інші.

Проблема професійної підготовки вчителя математики стала предметом досліджень І. Акуленко, В. Бевз, Г. Бевз, М. Бурди, С. Гончаренка, О. Дубинчук, В. Клочка, А. Кузьмінського, Н. Лосевої, Ю. Мальованого, О. Матяш, В. Монахова, А. Мордковича, В. Моторіної, Г. Михаліна, О. Скафи, З. Слєпкань, Н. Тарасенкової, О. Чашечнікової, В. Швеця та інших науковців. Серед інших питань, яких торкалися вчені, став і розгляд поняття «професійна компетентність учителя математики», процес формування професійної компетентності майбутнього вчителя математики.

Мета дослідження – з'ясувати теоретичні засади формування професійної компетентності майбутніх учителів математики.

Методи дослідження. Для розв'язання поставленої задачі було використано комплекс взаємодоповнюючих методів: аналіз, систематизація та узагальнення філософських, педагогічних, психологічних, нормативних, довідникових джерел та навчально-методичної літератури для обґрунтування сутності поняття «професійна компетентність учителя математики»; аналіз нормативних і програмно-методичних документів у сфері освіти для визначення структури професійної компетентності вчителя математики.

Виклад основного матеріалу. На думку вітчизняних науковців А. Кузьмінського, Н. Тарасенкової та І. Акуленко, компетенції вчителя – це коло його повноважень і відповідальність у сфері педагогічної діяльності, здійснення якої забезпечується рівнем компетентностей (Кузьмінський та ін., 2009, с. 146).

Відповідно, професійні компетентності вчителя утворені комплексом його педагогічних здібностей і можливостей, наявністю вмотивованої спрямованості на освітній процес, системою необхідних знань, навичок, умінь і досвіду, які постійно вдосконалюються й реалізуються на практиці. При цьому фахові компетентності вчителя розглядаються як предметно-процесуальний фундамент для виконання професійних функцій і типових завдань, а самоактуалізація є соціально-процесуальною основою особистісного зростання фахівця у професії.

У контексті даного дослідження вважаємо за необхідне звернутися до розгляду поняття «компетентність». У словнику іншомовних слів компетентність (від лат. *competens* (*competentis*) – належний, відповідний) потрактовується як поінформованість, обізнаність, авторитетність» (Словник іншомовних слів, 2000, с. 282).

Згідно з рекомендаціями Європейського парламенту та Європейської Ради, поняття компетентності визначають як «...здатності успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби, діяти та виконувати поставлені завдання. До внутрішньої структури компетентності входять знання, пізнавальні і практичні уміння й навички, ставлення, емоції, цінності та етичні норми, мотивації» (Ключові компетентності, 2010, с. 4).

Цінним для даної наукової розвідки є висновок, зроблений М. Головань, про те, що компетентність – це інтегрований результат освіти, що, на відміну від функціональної грамотності, дозволяє розв'язувати цілий клас задач; на відміну від навички є усвідомленою (передбачає етап визначення мети); на відміну від уміння є здатною до перенесення (пов'язана з цілим класом предметів впливу), удосконалюється не шляхом автоматизації та перетворення на навичку, а шляхом інтеграції з іншими знаннями, уміннями, навичками; через усвідомлення загальної основи діяльності зростає компетентність; на відміну від знання існує у формі діяльності (реальної чи мисленнєвої), а не інформації про неї. Крім того, компетентність співвіднесена з ціннісними і смисловими характеристиками особи, має практико-орієнтовану спрямованість» (Головань, 2008, с. 28).

Ми розуміємо компетентність як індивідуальну інтегративну характеристику фахівця, яка відображає готовність та спроможність здійснювати на належному рівні певну діяльність, виконувати професійні обов'язки, кваліфіковано вирішувати проблеми, застосовуючи набуті під час навчання й закріплені завдяки досвіду та самоосвіті знання, уміння і навички, ефективно мобілізувати власні здібності та досвід залежно від конкретної ситуації, демонструючи гнучкість і креативність мислення (Петренко, 2013, с. 294).

Логіка дослідження вимагає з'ясування сутності поняття «професійна компетентність майбутнього вчителя». Так, І. Кузнецова під професійною компетентністю майбутнього вчителя розуміє інтегративну якість особистості, що відбиває готовність педагога реалізовувати свій особистісний потенціал (знання, уміння, особистісні якості, професійний досвід) для успішного вирішення типових професійних завдань, які виникають у реальній педагогічній діяльності інформаційного суспільства (Кузнецова, 2015, с. 59).

Інша дослідниця Л. Мітіна дає визначення педагогічної компетентності як гармонійного поєднання знань предмета, методики й дидактики викладання, умінь і навичок педагогічного спілкування, а також прийомів і засобів саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації (Мітіна, 2004, с. 75). А С. Якушева під педагогічною компетентністю розуміє єдність теоретичної та практичної готовності вчителя до здійснення своєї професійної діяльності (Якушева, 2011).

Погоджуємося із С. Савельєвою, яка вважає, що професійно-педагогічна компетентність включає ціннісне самовизначення щодо педагогічної діяльності, компетентність у галузі предмета, методичну та

психологічну готовність до роботи в різних педагогічних системах. Це і є базова структура професійної компетентності вчителя, яка може бути представлена мотиваційним, когнітивним і діяльним компонентами (Савельєва, 2012, с. 23).

Отже, ураховуючи все зазначене вище, можемо стверджувати, що формування професійної компетентності – це процес впливу, що передбачає певний стандарт, на який орієнтується суб'єкт впливу, це керований процес становлення професіоналізму, тобто це освіта й самоосвіта фахівця, що триває протягом усього професійного шляху. Відповідно до цього однією з характеристик професійної компетентності педагога є постійний динамізм, незавершеність.

До того ж, наголосимо, що формування професійної компетентності спрямовано на реалізацію як традиційних принципів освіти: фундаментальність, систематичність і системність, поєднання теоретичної підготовки з практичною, з'єднання навчального процесу з науково-дослідницькою діяльністю, так і інноваційних технологій, форм і методів організації освітнього процесу.

Відтак, особливості формування професійної компетентності у процесі навчання вчителів математики у ЗВО обумовлені специфікою педагогічної підготовки, своєрідністю математичного знання й майбутньою професійною діяльністю.

Погоджуємося з думкою С. Скворцової про те, що професійна компетентність учителя математики – це властивість особистості, що виявляється у здатності до педагогічної діяльності, а саме до організації навчально-виховного процесу на рівні сучасних вимог; єдність теоретичної та практичної готовності педагога (предметно-теоретичної: математичної, психолого-педагогічної; та дидактико-методичної) до здійснення педагогічної діяльності; спроможність результативно діяти, ефективно розв'язувати стандартні та проблемні ситуації, що виникають у процесі навчання учнів математики (Скворцова, 2010).

Сучасні вимоги, що висуваються до вчителя, у тому числі й математики, дозволили визначити основні напрями формування його професійної компетентності, до яких можна віднести:

- роботу в методичних об'єднаннях, творчих і проблемних групах;
- інноваційну діяльність учителя;
- участь у конкурсах професійної майстерності, майстер-класах, форумах, фестивалях тощо;
- узагальнення й поширення власного педагогічного досвіду;
- атестацію, підвищення кваліфікації;
- використання активних форм роботи з учителями.

Відповідно, вважаємо за необхідне наголосити, що важливими умовами формування професійної компетентності вчителів математики є:

- центрація на особистість,
- посилення діяльній складовій процесу освіти на всіх етапах професійної підготовки,
- створення інформаційно-інтелектуального середовища в освітніх установах.

При чому на кожному етапі професійної підготовки це проявляється, насамперед, у проектуванні спільної діяльності вчителів і учнів як у процесі вивчення конкретних предметів математичного та психолого-педагогічного циклу, так і у процесі організації спільної професійної або дослідницької діяльності. У процесі реалізації цих ідей на кожному рівні ми стоїмо на позиціях всебічного використання вже накопиченого досвіду в плані взаємодії традицій та інновацій.

Розглядаючи професійну компетентність, що формується в майбутнього вчителя математики в межах системи освіти у ЗВО, І. Кузнецова, урахуваючи наукові напрацювання Р. Асланова, А. Сінчукова та В. Тестова, виокремлює три складові компетентності:

- змістову (наявність спеціальних математичних знань);
- технологічну (володіння методами, прийомами навчання математики);
- особистісну (володіння рисами особистості, необхідними для фахівця даної професії) (Кузнецова, 2011, с. 127).

На думку науковиці, у стінах професійного навчального закладу, зокрема закладу вищої освіти, більшою мірою формується перша із зазначених складових.

У зв'язку з цим, визначаючи зміст підготовки з математичних дисциплін педагогічного закладу вищої освіти майбутніх учителів і її внесок у формування в них професійної компетентності, необхідно враховувати варіативність загальної середньої освіти, реалізацію допрофільної підготовки учнів основної школи та профільного навчання в старшій школі, особливості сучасного етапу розвитку шкільної математичної освіти, а також процес інформатизації суспільства. Тобто змістова складова професійної компетентності майбутнього вчителя математики ставить одним із завдань під час навчання математичних дисциплін зв'язок конкретного курсу й відповідного шкільного предмету.

Щоб сформувавши технологічну складову професійної компетентності майбутніх учителів математики, необхідна спеціальна методична підготовка, тобто сформована методична компетентність.

На наш погляд, слухним є врахування таких умов формування методичної компетентності майбутніх учителів, установлених С. Скворцовою:

- визначення мети й завдань навчальних курсів на базі компетентнісної моделі фахівця; розроблення компетентнісно-орієнтованих програм фахових дисциплін, де до кожного модуля подано перелік компетентностей або компетенцій, які формуються через його опанування;

– проектування навчального процесу, яке передбачає розроблення змісту лекцій, завдань для самостійної роботи студентів, педагогічних, дидактичних і методичних завдань, що розв'язуються на практичних заняттях, навчальних проектів проблемного характеру (технологія проблемного навчання);

– використання методів навчання, що моделюють зміст діяльності вчителя: навчання в дискусії, рольові та імітаційні ігри тощо (технологія інтерактивного навчання);

– проектування навчальної діяльності студентів як поетапної самостійної роботи, спрямованої на розв'язування проблемних ситуацій в умовах групового діалогічного спілкування за участю викладача (технологія проектного навчання, інформаційні технології);

– особистісного включення студента в навчальну діяльність (контекстне навчання) (Скворцова, 2010).

Суттєве значення для ефективної професійної діяльності вчителя математики має особистісна складова професійної компетентності. Розглядаючи особистісний компонент професійної компетентності вчителя математики, необхідно підкреслити, що він реалізується через стиль його діяльності, який притаманний тільки конкретній особистості.

Таким чином, проаналізувавши підходи вітчизняних і зарубіжних учених до дослідження поняття «професійна компетентність» і з огляду на специфіку математики як науки і як навчального предмета, ми прийшли до висновку, що професійна компетентність майбутнього вчителя математики представляє не тільки наявний, результативний рівень його підготовленості з математики (теоретичних знань із предмету, умінь і навичок оперування з математичними об'єктами тощо), але й володіння психолого-педагогічними знаннями та вміннями (знання способів отримання математичних фактів і їх передачі, навички вдосконалення математичних знань і умінь, знання міжпредметних зв'язків, знання історії математики тощо), а також наявність особистісних якостей, що дозволяють впливати на духовний світ своїх вихованців.

Доцільним, на наш погляд, у контексті нашої наукової розвідки буде звернення уваги до висновків, зроблених Т. Ріхтером, який відповідно до аспектів системного, компетентнісного, особистісного, діяльнісного та контекстного підходів і на основі аналізу наявних науково-педагогічних праць із проблеми дослідження виділив такі компоненти професійної компетентності вчителя математики:

- ціннісний (ціннісне самовизначення щодо педагогічної діяльності, прихильність до моральних принципів, норм і правил поведінки вчителя математики з урахуванням особливостей його професійної діяльності й конкретної ситуації, відповідальність за її результати, морально-психологічний зміст професіоналізму);

- організаційно-мотиваційний (здатність до особистісного зростання, прагнення до вольового напруження під час досягнення цілей професійно-творчої діяльності, побудова індивідуальної освітньої траєкторії самовдосконалення);

- знаннєвий (певний рівень математичних знань, набутих в освітньому процесі та під час самонавчання, а також знань способів отримання й передачі математичних фактів, ролі математичних дисциплін у побудові шкільного курсу математики);

- методичний (володіння методиками формування математичних понять, навчання розв'язання математичних задач, освоєння змістових ліній, конструювання й аналізу уроку);

- операційно-діяльнісний (уміння та навички оперування математичними об'єктами, саморегуляція, уміння застосовувати знання й досвід до конкретних ситуацій професійної діяльності, ухвалювати рішення, вибирати програму дій, професійна творчість);

- індивідуально-психологічний (наявність таких професійно важливих якостей особистості, як комунікативна культура, гнучкість, динамізм, мобільність, ініціативність, здатність до самовдосконалення, чесність, цілеспрямованість, працьовитість, акуратність);

- соціальний (визначає соціалізацію особистості вчителя математики в спілкуванні з учнями, рівень засвоєння й відтворення індивідом соціального досвіду, взаємодія із суспільством);

- оціночно-рефлексивний (рефлексія, самоаналіз, наявність у вчителя математики власних уявлень про норми професійної діяльності та її розвиток, усвідомлення вибору стратегії й тактики індивідуальної професійної підготовки);

- корекційний (корекція результатів професійної діяльності вчителя математики) (Рихтер, 2017).

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Формуванню професійної компетентності майбутнього вчителя математики сприяють певні умови, що забезпечують індивідуальний розвиток і саморозвиток студентів як основу їх професійного становлення та створюють максимальні можливості для самореалізації їхніх задатків і оволодіння педагогічною майстерністю. Система професійної підготовки майбутнього вчителя математики покликана забезпечувати особистісно-професійне становлення студентів, самовизначення та суб'єктивну готовність до здійснення професійної діяльності в сучасних умовах, з урахуванням нових тенденцій та інноваційних підходів.

Таким чином, професійна компетентність учителя математики являє собою як певний рівень підготовленості з математики, володіння психолого-педагогічними і методичними знаннями й уміннями, так і наявність відповідних особистісних якостей.

Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо в розгляді практичних засад формування професійної компетентності майбутнього вчителя математики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абдуллина, О. А. (1990). *Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования*. М.: Просвещение (Abdullina, O. A. (1990). *General pedagogical training of teachers in the system of higher pedagogical education*. М.: Enlightenment).

2. Головань, М. (2008). Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду. *Вища освіта України*, 3, 23-30 (Holovan, M. (2008). Competency and competence: experience of theory, theory of experience. *Higher education of Ukraine*, 3, 23-30).

3. Ключові компетентності для освіти впродовж усього життя: з рекомендацій Європейського парламенту та Європейської ради (2010). *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах*, 1, 4-10 (Key competencies for lifelong education: from the recommendations of the European Parliament and the European Council (2010). *Ukrainian language and literature in secondary schools, gymnasiums, lyceums and colleges*, 1, 4-10).

4. Кузнецова, И. В. *Формирование профессиональной компетентности студентов педагогического вуза при изучении математических дисциплин*. Режим доступу: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-professionalnoy-kompetentnosti-studentov-pedagogicheskogo-vuza-pri-izuchenii-matematicheskikh-distsiplin> (Kuznetsova, I. V. *Formation of professional competence of students of pedagogical higher school in the study of mathematical disciplines*. Retrieved from: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-professionalnoy-kompetentnosti-studentov-pedagogicheskogo-vuza-pri-izuchenii-matematicheskikh-distsiplin>)

5. Кузнецова, И. В. (2015). *Развитие методической компетентности будущего учителя математики в процессе обучения математическим структурам в сетевых сообществах* (дис. ...д-ра пед. наук: 13.00.02). Архангельск (Kuznetsova, I. V. (2015). *Development of methodological competence of future teachers of mathematics in the process of learning mathematical structures in network communities* (PhD thesis). Arkhangelsk).

6. Митина, Л. М. (2004). *Психология труда и профессионального развития учителя*. М.: Академия (Mitina, L. M. (2004). *Psychology of work and professional development of teachers*. М.: Academy).

7. *Педагогика* (1997). В. А. Слостенин (ред.). М. (Pedagogy (1997). V. A. Slastenin (Ed.). М.).

8. Петренко, С. (2013). Аналіз понять «компетенція» та «компетентність». *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2 (28), 288-295 (Petrenko, S. (2013). Analysis of the concepts of "competency" and "competence". *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 2 (28), 288-295).

9. Рихтер, Т. В. (2017). Структура профессиональной компетентности учителя математики. *Фізико-математична освіта*, 1 (11), 89-92 (Richter, T. (2017). The structure of professional competence of teachers of mathematics. *Physical and Mathematical Education*, 1 (11), 89-92).

10. Савельев, С. С. (2012). *Педагогические условия формирования профессиональной компетентности учителя в образовательном процессе вуза*.

Воскресенск (Saveliev, S. S. (2012). *Pedagogical conditions of formation of professional competence of teachers in educational process of higher school*. Voskresensk).

11. Скворцова, С. О. (2010). Формування професійної компетентності в майбутнього вчителя математики. *Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку*, 4 (Skvortsova, S. O. (2010). Formation of professional competence in the future teacher of mathematics. *Pedagogical science: history, theory, practice, developmental trends*, 4).

12. *Словник іноземних слів* (2000) [уклад.: С. М. Морозов, Л. М. Шкарапута]. К.: Наукова думка (*Dictionary of foreign words* (2000) [comp.: S. M. Morozov, L. M. Shkaraputa]. K.: Scientific thought).

13. Якушева, С. Д. (2011). Профессиональная компетентность как условие развития мастерства педагога. *Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии*. Новосибирск: СибАК (Yakusheva, S. D. (2011). Professional competence as a condition of development of the skill of the teacher. *Identity, family, and society: questions of pedagogics and psychology*. Novosibirsk: Sibak).

РЕЗЮМЕ

Петренко Сергей, Петренко Людмила. Формирование профессиональной компетентности будущего учителя математики: теоретический аспект.

В статье выяснены теоретические основы формирования профессиональной компетентности будущих учителей математики. Проанализированы толкования понятий «компетентность», «профессиональная компетентность будущего учителя», «профессиональная компетентность будущего учителя математики». Определены основные направления формирования профессиональной компетентности учителя математики. Определены условия формирования профессиональной компетентности учителей математики. Выделены и охарактеризованы составляющие профессиональной компетентности будущих учителей математики. Доказано, что профессиональная компетентность учителя математики представляет собой как определенный уровень подготовленности по математике, владение психолого-педагогическими и методическими знаниями и умениями, так и наличие соответствующих личностных качеств.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность будущего учителя, профессиональная компетентность будущего учителя математики, формирование профессиональной компетентности будущего учителя математики.

SUMMARY

Petrenko Serhii, Petrenko Liudmyla. Formation of the future mathematics teacher's professional competence: a theoretical aspect.

The aim of the article is to find out theoretical foundations of formation of the future mathematics teacher's professional competence.

Research methods. *In order to solve the problem a complex of complementary methods has been used: analysis, systematization and generalization of philosophical, pedagogical-psychological, normative, reference sources and educational-methodological literature for substantiation of the essence of the concept "professional competence of the teacher of mathematics"; analysis of normative and program-methodological documents in the field of education to determine the structure of the mathematics teacher's professional competence.*

Research results. *The article outlines theoretical foundations of forming future mathematics teacher's professional competence. The concepts of "competence", "professional competence of the future teacher", "professional competence of the future teacher of mathematics" have been analyzed. The main directions of formation of future mathematics teacher's professional competence have been determined. Conditions of formation of future mathematics teacher's professional competence are outlined. The components of future mathematics teacher's professional competence are distinguished and characterized. It is proved that future mathematics teacher's professional competence is a certain level of preparedness in mathematics, possession of psychological-pedagogical and methodological knowledge and skills, and availability of appropriate personal qualities.*

Conclusions. *Formation of the future mathematics teacher's professional competence takes place under certain conditions that ensure individual development and self-development of students as a basis for their professional formation and create maximum opportunities for self-realization of their intentions and mastery of pedagogical skill. The system of professional training of the future mathematics teacher is intended to ensure personal and professional formation of students, self-determination and subjective willingness to carry out professional activities in modern conditions, taking into account new trends and innovative approaches.*

Key words: *competence, future teacher's professional competence, future mathematics teacher's professional competence, formation of future mathematics teacher's professional competence.*

УДК 378.147.111(045)

Ольга Степаненко

Національний педагогічний

університет імені М. П. Драгоманова

ORCID ID 0000-0002-1415-2916

DOI 10.24139/2312-5993/2018.07/218-229

ФІЛОСОФСЬКІ КОНЦЕПЦІЇ ТЬЮТОРСТВА В КОНТЕКСТІ ПРОБЛЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлено філософські концепції тьюторства в контексті проблем вищої освіти. Подано визначення понять «тьютор» та «тьюторство»; окреслено обов'язки тьютора в закладах вищої освіти та моделі тьюторського супроводу (пастирська, професійна та модель інтегрованого курикулуму). Висвітлено значення тьюторства як об'єднувальної ланки між університетом та студентом. З'ясовано роль тьютора з позицій конструктивізму, позитивізму, екзистенціалізму, синергетики тощо.

Ключові слова: *тьютор, тьюторство, тьюторський супровід, роль тьютора, філософські концепції тьюторства, заклад вищої освіти.*

Постановка проблеми. Сучасні модернізаційні процеси у сфері вищої освіти, зумовлені інтеграцією до Європейського та світового освітнього просторів, висувають нові вимоги до підготовки майбутнього фахівця в закладах вищої освіти, підвищення його конкурентоспроможності на